SUMMO ARCHIATRO BENEDICENTE!

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA,

ÆGRUM AFFECTU MANIACO LABORANTEM

SISTENS,

Qvam

AUTHORITATE ac DECRETO INCLYTI & GRATIOSISSIMI SENATUS ASCLEPIADÆI,

IN ALMA ac PERANTIQVA ACADEMIA ERFURTENSI,

Sub PRÆSIDIO

Nobiliſſimi, Excellentiſſimi nec non Experientiſſimi VIRI,

DOMINI

JOANNIS PHILIPPI EYSELII, MED. D.

Anat. Chirurg. & Botan. Prof. Publ. Ordinarij, P. L C.

PATRONI & PROMOTORIS ſui nunqvam non devenerandi,

PRO LICENTIA

Supremos in ARTE MEDICA HONORES legitimè ac ſolenniter capeſſendi,

Die 4. Februarij, 1695. In Auditorio JCTORUM majori,

Placidæ Eruditorum Disqviſitioni exponet

RESPONSURUS AUTOR

JOH. FRID. Schröer /

Zdunenſ. Polonus.

ERFORDIÆ, Typis Joh. Henr. Groſchij, Acad. Typogr.

DEO
PARENTIBUS
ET
PATRONIS

DEDICAT

AUTOR.

I. N. J.

PRÆLOQVIUM.

Nihil homini excellentius ſanâ Mente in Corpore ſano, nihil optabilius â ſupremo Conditore conceſſum, Intellectus moderamine ſegregante nos unice â brutornm ſodalitio. Fons omnis ſapientiæ omniumque Virtutum & Actionum laudabilium ſcaturigo, ea Corpore manente immobili non ſolum fertur per aerem ſpatiaturque per univerſum Orbis ambitum, verùm ſupra Theatrum mundi propriamque naturam elevata, Angelorum Cælique myſteria comprehendit Ortus ſui nobilitatem oſtenſura. At nihil quoque miſerius deſtructâ rationis arce, quâ omnis Humanitatis Idea, omnisque Venuſtas Corporis humani exuitur. Lugubre hoc ſpectaculum in variis affectibus Morboſis, machinam Microcoſmicam invadentibus intueri licet. Sufficiat nobis unicum horrendum affectum ex tot Myriadibus Morborum MANIAM ſcilicet, dramata ſua furibunda horribili aſpectu in fabrica humana ludentem in ſcenam produ-

cere. Illâ enim correpti furoreque perciti ab humanibus moribus degenerantes ferinum induunt Animum & ferarum modo redduntur effrenes, actionesque crudelitate ſtipatas absque rationis directorio exſerunt. Hoc affectu correpti, Vultum plenum furoris, Oculorum aciem ſcintillantem, ſermonem atrocitate combinatum, geſtusque cunctos effrenatæ Audaciæ præſeferunt. Præſentationem terribilium ejusmodi ſymptomatum mihi Muſis in Academiâ Jenenſi litanti in Juvene ſtudioſo furiis Maniæ agitato, ſummâ tamen Dei Gratiâ Medici cujusdam expertiſſimi adſiſtentiâ prudenti iterum liberato, luſtrare contigit: Cuncta hæc Animô mecum volutans operæ pretium fore judicavi, Affectus hujus truculenti ſciagraphiam accuratiori limæ committere, Ægrumque malô hoc atroci laborantem in Diſputatione mea Inaugurali Medica ſub Ventilationis incudem revocare, Morboque examini theoretico prius ſubjecto, Curationem ſelectioribusque remediis tentandam annectere. At Tu æternæ Mentis Numen, â quo ab ipſis Mundi incunabulis univerſa pariter ac ſingula gubernantur, cujus cæleſti diſpenſatione vegetata Mens ſapit, non irradiata miſerabili peregrinatione deviat, jube ut omnia ex Animi ſuccedant ſententiâ, noſtrique Conatus vergant ad Tuæ Gloriæ prædicationem, multorumque ægrotorum ſalutem!

HISTORIA.

JUvenis 25. Annorum Temperamenti ſanguineo-melancholici Veteribus ſic dicti, ſtudiis ſummo

cum

cúm fervore addictus, omniſque horæ rationem habens, alacriter illa proſequitur: Ingeniumque nimium defatigans, Vitâ ſolitariâ & ſedentariâ delectatur: Alios ſuos Commilitones egregiá eruditione conſpicuos intuens, æmulus eorum fieri maximopere conatur, brevique ſpacio ſoliditatem decumanæ Doctrinæ ſe nanciſci poſſe judicat, ſollicitâ obſervatione Temporis fluidi inſtitutâ; Eâ de cauſa non ſolum totius Diei intervallum literis conſecravit, nec horæ unius intercapedinem prandiô abſolutô, quieti dedit, verùm etiam nocturno tempore, dulcedine ſomni paucis labentibus horis deguſtatâ, lucubrationibus interpolatis abſolutionem penſi ad manus ſumſit, ſpe fretus intentionem ſuam ſe brevi aſſecuturum. Multæ itaque lectioni intentus minimè credit Cerebro meditationibus nimiis occupato turbationem conciliari poſſe, adeo ut tandem ferias agere nullo modo amplius ſoporis ſvavitate valeat, ideo agitatis continuo Ideis internis, noctes aliquot vigiles conſumens, cachinnos edit indecoros, ineptiisque rebus ſuis peragendis, & Sermonum abſurditate ſecum converſantibus ſimulque temeritate atque Audaciâ omnibus obviis, moleſtus evadit: Accedit Iracundia, torvus Aſpectus & Truculentia: Vociferationibus crebris Terrorem ſingulis incutit, familiares ceu infenſiſſimos hoſtes violare intendit. Omnem ſuppellectilem ê Muſæi feneſtris projicit, in Vicinos maledicta eructat, Amicorum viſitationem ſputi conſpurcatione compenſat. Admirandum Corporis robur adſtantes in eo obſervant, & vix â quatuor robuſtis Juvenibus co-

hiberi & vinciri poteſt, frigoris Injurias non ſentiens veſtes dilacerat. Nudus ſepoſitâ omni verecundiâ è lecto proſiliens, omnes furibundo conamine in fugam conjicit, tandem captus lectoque ligatis manibus pedibusque affixus cibos oblatos reſpuit: Ejus Conterranei de Morbi Eventu & Curatione ſolliciti petunt Conſilium.

RESOLUTIO MORBI.

THES. I.

RElationis memoratæ præfamen accuratius trutinatum, patientem horribili quôdam Affectu detentum ſiſtit, cujus evidentiſſima Phænomena evincunt, illum atroci MANIA correptum eſſe. Hæc derivatur ἀπὸ τοῦ μαίνεσθαι i. e. inſanire, furere, hoc verbum vero ſecundum nonnullos deſcendit à verbo μάω ſeu μαιμάω quod ſignificat impetu furibundo, feror. Sortitur & alia nomina dum latino Idiomate furor, inſania Ciceroni, Horatio verò Rabies dicitur. Germanis appellatur die Tollheit / Unſinnigkeit / Raſerey.

TH. II.

Quibus ita prælibatis ſequentem definitionem ſubjungimus: Mania eſt Delirium ſine febre cùm furore & audacià ab efferatione Spirituum animalium præternaturali oriundum.

TH. III.

Eſſentialiter inhærentia videlicet Delirium ſeu Imaginationis & ratiocinationis depravatio cum furore & auda-

audaciâ absque febre præſentiam Maniæ denotant: abſurdis enim locutionibus & rationi minimè conſentaneis æger tempus terit, oculis torvis aſtantes adſpicit, more brutorum vociferatur, in proximos furit, veſtes, lectum & omnia dilacerat.

TH. IV.

Id confirmant etiam ex neceſſitate conſequentia ſive ſymptomata videlicet oculorum ſqualor, vigiliæ continuæ, Inquietudo, ferocia & ſimilia: Ut & robur Corporis inſolitum.

TH. V.

Ea majorem acquirunt Lucem, dum de morbi Indole nos certiores reddit, Temperamentum ægri ſanguineo Melancholicum, quo faciunt lucubrationes ſæpius inſtitutæ, vigiliæ ſupra modum protractæ, pluraque alia, quorum in Hiſtoria morbi mentio facta.

TH. VI.

Neque Analogiſmum abludere extra dubitationis aleam poſitum eſt, comparatione enim aliorum Maniacorum adhibitâ, eâdem ſymptomatum vehementiâ illos vexari in aprico eſt. Experientiæ itaque normâ edoctis affectum prædictum, dominatum in ægri noſtri Machinâ corporeâ affectare, nemo detrectabit aſſentiri.

TH. VII.

Subjecti itaque principalioris ſedem in nobiliſſimo Organô Cerebrô quærendam eſſe firmiter nobis perſuademus, non tam in Ventriculorum anfractibus, quam

totius

totius ſubſtantiæ peripheriâ: neutiquam fibrillarum nervearum vel membranarum expanſiones hîc accuſamus, ſicuti aliorum morborum ſedes eſſe conſuevêre, nominatim, Apoplexiæ, Epilepſiæ &c. Sed ſpiritus animales Cerebri incolas per ſe & habitualiter affectos, ab indole propriâ ſpirituo-ſalinâ in ſulphureo-ſalinam degenerantes cum Williſio pro ſubjecto vero agnoſcimus. Spiritus animales taliter affecti motus inordinatos edunt, priores ituum & redituum tractus relinquunt, ac in Cerebro ſpatiola ſive ambulacra ubique nova & plane devia ſibi excavant, in quibus notiones inaſſuetas & valde abſurdas producunt.

TH. IIX.

Immediatam Maniæ cauſam, efferationem ſpirituum animalium præternaturalem ponimus, illa enim in ſtatu præſenti absque febre ſociâ obſervatur & Maniam in artificioſisſimâ Corporis humani ſtructurâ producit.

TH. IX.

Mediatam cauſam proximiorem locamus in maſſæ ſangvineæ ſive humorum circulantium crasſitie, particulis corroſivis, anguloſis atque â materia acri & ſubtili vehementisſime agitatis copulatâ: ex tali conſtitutione ſangvinis producitur ſuccus nervoſus ejusdem conſtitutionis nimirum particulis anguloſis, acribus & corroſivis conſtans & aquam ſtygiam æmulans, quæ particulæ mille modis inter ſe agitatæ celerrimo maximoq; cum impetu abreptæ & ad maſſam ſanguineam iterum ex Circulationis lege

dela-

delatæ ſublimitatem cerebri petunt, nec ibi diu hærentes ſtatim erumpunt, circulumque dicto citius abſolvunt, ſic fugitivi illi Spiritus viam ſuam eunt redeuntquè longè frequentius quam neceſſitas urget, immaniquè ſuâ acrimoniâ horrendos ſtupendosque motus excitant, quo ipſo anima redditur incapax, ad obeunda ſua munia.

TH. X.

Spirituum animalium naturalis compages agnoſcit particularum è puriſſimo ſale alcalico volatili fabricatarum præſentiam, aqueis puriſſimis particulis ſolutam, quæ mediantibus Cerebri innumeris glandulis, â circulantibus humoribus ſeparantur. Motus iſte ſequitur reliquorum circulantium liquorum motum, quô remoram patiente, ille quoque ſufflaminationem in motu ſuo cogitur perferre. Proſapiâ liquoris hujus benè cognitâ, levi negotio eruemus, in quo ſtatus p. n. conſiſtat, hunc autem in acido oleoſo caſtra locaſſe hariolamur, principia enim hæc Ignis conſtitutiva eſſe cum Veritate haud diſcrepat, quibus nervi tenſi ſemperque quaſi leviter convulſi permanent.

TH. XI.

Cauſam proximiorem latere in ſanguinis undis veluti natalibus ſpirituum animalium liquidò conſtat, quâ ratione verò, quibusque mediis Maſſa ſanguinea vitioſá & acida reddatur, malo huic anſam miniſtrantes docebunt Cauſæ remotiores: Ex naturalium rerum numero ſubſellia prima tenet Temperamentum, ex particulis

 acidis

acidis & volatilioribus veluti activis ut & craſſioribus aliis paſſivis terreſtribus &c. conflatum, Veterum more loquendo Temperamentum ſanguineo-melancholicum.

TH. XII.

Ex enumeratorum Mixturâ, ſingularis evadit maſſæ ſanguineæ textura pororumque configuratio, quam levis commiſſus Error magis coarctat, variisque modis alterat; undè tum ſubtiliætheri ob poros præpeditos, motus ſuus haud liberè relinquitur, hinc particularum præprimis leviorum ignearum confuſa oritur agitatio, ſicquè caloris ignei in cerebro ſuſcitabulum enaſcitur.

TH. XIII.

Ad ætatem digreſſum facientes advertimus, quod plerumquè hoc malo cruciari juvenilis vigor ſoleat, immunitate tamen nulla fronti ſenili rugoſæ conceſsâ: Siquidem Senectutem etiam huic malo truculento obnoxiam eſſe, diaria obſervationum ediſſerunt.

TH. XIV.

Numerum rerum nonnaturalium contemplantes primum damus locum, Aeri communi vitæ pabulo. Caloris vehementia dum æſtuat aer ex æthere ſubtili validiſſimô motu agitatus, atque omnium dimenſionum limites movendo transgreſſus, Corporis noſtri penetralia pervolitat, conjunctionem particularum ſanguinis diſſociat, diſſociatis poris patulis factis avolandi anſam præbet, remanentibus ſaltem craſſioribus: Hinc ſanguis craſſitiem acquirens, acrimoniam concipit, unde ſpiri-

tuum

tuuma nimalium diatheſis feruida & ignea oritur, ſimulque huic malo producendo ſemit a paratur plana.

TH. XV.

Sepoſitâ aeris indagatione Cibum, Potumque affectui noſtro pabulum optatum ſubminiſtrantem conſpectui offerimus: â Ciborum duritiè viſciditate, difficiliorem diſſolutionem ſecum fovente, pariter â potu inconveniente ſubtiles & acres particulas levique negotio diſſipabiles continente, nocivum Maniæ ſuppeditatur adjumentum. Præ cæteris Potus ſpirituoſior quantitate nimiâ hauſtus, humoribus in Corpore noſtro vagantibus celeriorem inducit motum, ſubtilioris ætheris particulis plurimis inductis: Hinc ſpiritibus qualitatem igneam quaſi concipientibus, Machina corporea tanquam â furioſis equis ſurſùm deorſum trahitur atque concutitur.

TH. XVI.

Quantæ Inſidiæ â nimiis Vigiliis liquori Vitali ſtruantur, in propatulo eſt: Laborum enim continuitate œconomia animalis delaſſata mirum in modum deſtruitur, cum ſic undiquaque Spiritus animales per totum Corpus indeſinenter ruentes, maximâ ſui parte conſumantur, ſanguinea maſſa ſegniori pede propellatur, & humores viſciditate acrimoniâque involvantur, qui mediante dulcedine ſomni attenuari & temperari potuiſſent. Extenſio lucubrationum in multam noctem ægro noſtro irrogavit pænas, quas Nox minatur transgreſſoribus, nempè cruditates Spiritus extra ſphæram ſuam citare valentes.

TH. XVII.

Par ratio habenda eſt motus & quietis; Enim verò exceſſus omnis motus ſanguini fervorem communicans Spiritus impetuoſiores facillimè ex ſuis ſtationibus dislocat, eorumque turbationem excitat, è contrario, motu abolito, accedente vitâ ſedentariâ humores torpidi fiunt & quaſi vappeſcunt in vaſis. Quiete tali nimiâ æger noſter diu delectatus & inſtar cochleæ ſtudiorum gratia domo & Muſæo quaſi affixus, inſenſibilem tranſpirationem ſufflaminavit, fuliginibus morboſis retentis maſſam ſanguineam conſpurcavit, & Spiritus acriores reddidit.

TH. XVIII.

Promotio mali ab excretis & retentis quoque fieri potuit, retentis enim humoribus inutilibus per pororum ſpiracula excerni ſolitis ipſis ad acredinem ſuſcipiendam ſufficiens præbetur occaſio, id quod hæmorrhoidibus, aliisque evacuationibus ſuppreſſis, uſu venire ſolet, nec ſilentii peplo tegenda Seminis copioſi & ſpirituoſi retentio. quippe quod corruptum huc etiam confert ſuum ἐπιβάλλον μέρος.

TH. XIX.

Paſſiones Animi fortiores ad gignendam ſævam hanc progeniem in regiâ Mentis ſede multum conferre planum eſt, imprimis Iræ excandeſcentiam, brevem illum furorem, quod tum Spirituum animalium tumultuario motu abreptorum minimè in lineâ rectâ ſine omni offendiculo in nervorum tubulos excurſus concedi-

ceditur, ſed hinc inde impingentes illos concutiunt atque convellunt. Unde qualem præſentationem Iræ, objectorum externorum Antipathia efficit, talem quoque furoris idearum internarum objecti vicem obeuntium agitatio in lucem prodit: Quo pertinent alia ſpiritibus inordinationes tales inducentia, ut Curæ, mæror vehemens, ob luctum, jacturam honorum, Auri etc. faſtus, arrogantia & ſimilia.

TH. XX.

Seorſim amoris illecebris irretiti hujus vel illius perſonæ amplexu frui facultatem haud poſſidentes, attamen ſummô deſideriô converſationem iſtius amabilem affectantes, exitum ejusmodi triſtem ſæpius experiri aſſolent. Alios votorum temerè ruptorum jactura, preſſo pede dementiæ Candidatos evaſiſſe experientia teſtatur.

TH. XXI.

Crebrarum meditationum continuitatem atque Curarum angorem mali hujus Ovi excluſionem intendere in confeſſo eſt. Siquidem Corpus vehementer extenuant, globulos ſanguinis in ſpicula acria permutantes ac quietem ſomni neceſſariam ſpiritibus detrahentes, vigiliarum moleſtias procreant. Sub cenſum quoq; venit Philtrorum ſeu poculorum amatoriorum exhibitio, quatenus mumiale fermentum â ſcopo abludens, & humorum perverſionem parturiens æquilibrium ſpirituum tollit, ideis dementibus irregularibus excluſis, ſicuti Sanguinis men-

 ſtrui vis,

ſtrui vis, Philtri loco exhibiti Spiritus in violentos motus cogit abire, Experientia adſtipulante.

TH. XXII.

Succenturiantur denique & causæ p. n. non parum affectui huic atroci, præprimis Morborum univerſalium caterva, febrium ſcilicet diverſitas veluti ardentium, Maniam excitant quam maximè, ubi exhauſto ſero maſſa ſanguinea crasſior ad efferationem diſponitur. Scorbuto etiam latenti luique venereæ conſummatæ, tragædiam talem in Theatro præſentare humano, absque ulla difficultate conceditur.

TH. XXIII.

Particulares Capitis Morbi nonnunquam viam huic malo pandunt, ex quorum ſocietate, vulnera Capitis ſeu levioribus ſeu gravioribus Symptomatibus ſtipata ex abrupto quaſi in affectum maniacum degenerant, illis enim ſtagnationem ſanguinis in Cerebri canaliculis adjungere fas eſſe credimus: Referri huc etiam geſtiunt Morſus animalium præprimis Canis rabidi, immò & hominum furentium, ubi ob motus ſpirituum animalium inordinatos per ſalivæ communicationem, Inſaniæ Tyranno fores aperiuntur.

TH. XXIV.

Sufficienti ut reor ſignorum cauſarumque ſcrutinio inſtituto, ad reddendam rationem denſo agmine circumſtantium accingor.

TH. XXV.

Abſurdæ locutiones rationi ſanæ minimè congruæ adſi-

adſiſtentes in ſuſpicionem rapiunt: Quia ſuccus nervoſus & Spiritus annimales ex inæqualibus magnitudine & figurâ particulis conflati atque proindè irregulariter agitati, nunc in hoc nunc in illud veſtigium deſultoriè incidunt, undè menti varias vagas totoquè Cælo diſcrepantes cogitationes occurrere neceſſe eſt.

TH. XXVI.

Perpetuo æſtu calentem ſe omnium Oculis Maniacus exponit. Particulæ enim ſpirituum animalium ſecundum proprios axes à materia ſubtili volutatæ ſenſim ſenſimquè ſubtilitatem acriorem adipiſcuntur, undè in majorem furorem transverſim rapiuntur maniaci, cumquè tremulus fibrillarum motus ita augeatur, immani æſtu torquentur. Porrò particulæ illæ ſcindentes corroſivæ, particularum ramoſarum viſcidarumque compedibus detentæ in aerem avalare facilè nequeunt, hinc asſiduè & pertinaciter irritando tubulos nerveos eosque vitioſè intorquendo vel confundendo non brevi tempore ſed diutisſimè durans & contumax contrahunt nutriuntquè Delirium furibundum.

TH. XXVII.

Stupendo & Herculeo robore pollet Maniacus noſter, adeo ut quatuor Viri robuſtiſſimi ipſum cohibere vix valeant. Ortum ſuum debet immani Muſculorum inflationi & explicationi, ſanguinique craſſo & agitatione inteſtina tumultuante tardè moto diuturnamquè moram nectenti. Craſſiores verò ſucci nervoſi & ſpirituum animalium particulæ in celerem motum abreptæ, cæptum

motum

motum perpetuant, nec ab obuiis corporibus facilè repelli ſe patiuntur, undè diutius morantes tam citò fugam capeſſere non valent, quid, quod corpora gravitatem majorem in gremio foventia tardiori niſu quidem in motum abripiantur, ſemel autem in motum abrepta diutius motum appropriatum continuent.

TH. XXVIII.

Torvitas ex oculis igneo colore ſcintillantibus eluceſcit, quia facies exterior interius contentorum humorum effigiem & ſpeculum exhibet, eorumque interpres evadit, unde cum ſolito fulgore flamma vitalis non micat, nec hilari patet fronte.

TH. XXIX.

Ab intenſisſimo frigore Membra Corporis denudata nullum detrimentum capiunt, quod craſſæ ſanguinis particulæ in vehementi motù conſtitutæ ſatis fortiter agitent fibrillas nerveas, ut illæ facilè quietem ab aere incumbente inducendam ſuperare posſint.

TH. XXX.

Svavitate ſomni potiri minimè conceſſum ipſi eſt tum ob ſvavium ἀναθυμιάσεων ſeu blandæ lymphæ defectum, tum ob perpetuam animi inquietudinem.

TH. XXXI.

De aſſumtione cibi & potus haud ſollicitus degit, partim ob cruditates in Ventriculo delitescentes, vellicatione interceptâ, partim ob depravationem facultatum principum vi ſuâ ventriculus deſtituitur, evocato ad laborantis & continuo meditantis cerebri ſubſidium Igne.

TH. XXXII.

TH. XXXII.

Hiſce paucis delibatis Affectus eſſentiam ſymptomatumquè enodationem maximam partem acu tetigiſſe arbitrantes, Prognoſeos Eventum attingimus, Vaticiniumque ſalutis & Mortis edicimus.

TH. XXXIII.

Dirum ſtupendumquè omnino malum præſens pronunciari meretur, etſi ſuâ naturâ lethalitatis notâ careat, niſi ægrorum fatuitas furoris cauſa, Machinam corpoream violentis ſubjiciat manibus, aut in puteorum profunditatem vel ex editi loci cacumine præcipiti dejiciat lapſu, ut plurimum tamen Morborum incurabilium, Conſortium inire amat, vel ſaltem curatu difficiliorum connubium amplectitur, maximè autem pasſione graviori oriundum, v. gr. Irâ, Terrore, jacturâ bonorum & ſimilibus.

TH. XXXIV.

Minus timendum periculum ſi Maniacus cum riſu absque directione aliquid machinatur. Præterea cum patiens tractandus in adoleſcentia ſit conſtitutus, viribus nondum depauperatis, ſpem reſtitutionis concipientes, labantis Animi vacillationem refocillabimus, boni Eventus expectatione erecto Clementiâ Numinis ſupremi reconvaleſcentiam priſtinam pollicebimur, dummodò ægrum actionibus noſtris non reluctantem offendemus.

TH. XXXV.

Quoad longitudinis & brevitatis augurium, cauſarum hoc malum foventium atrocitas vel levitas etiam

Eventum longiorem & breviorem prædicit. Dum enim ægritudinis vitium ſenſim ſuccreſcere ſatagit, facilè extirpationem admittit, quemadmodum & iſtud quod conſenſuale dicitur. Eſſentiale verò Cerebro profundiſſimè impreſſum nonniſi ſummâ cum difficultate interdum obliterari poteſt, veluti enim plicis chartæ fortiter arctatis ægrè explicatio adaptatur, ita nec hoc vitium facili falce demetitur.

TH. XXXVI.

Cæteroquin etiam durationem multorum luſtrorum portendit, maximè neglectâ medicamentorum adhibitione, malitiâ ægri inſuper accedente. Interea neutiquam hâc vice deſperationi patrocinabimur, malum enim adhuc recens & nondum inveteratum eſt, nondumquè medicamenta ſunt applicata, undè ægro noſtro pollicemur divinâ clementiâ auxiliatricè ſanitatis anchoram, modo probabiliorum remediorum uſum non averſetur, qui vel Verborum blanditiis vel minarum aſperitate impetratur.

TH. XXXVII.

Modum eventus ad Salutem deſignabimus per λύσιν seu ſucceſſivam ſolutionem, contemperatâ humorum acrimoniâ liberatoque à labis ſuæ contaminatione Cerebro. Sic & liberatio velocius ſperanda, vigiliis in fugam abactis. Critirium Salutis jam jam adfuturæ propullulat, placidiſſimo ſomno ſubſequente.

TH, XXXIIX.

TH. XXXIIX.

Inſidioſi enim Vigiliarum hoſtes fontem Cerebri exhauriunt, domicilium verò ſoporis humiditas permeare debet, quâ fomes ſpiritibus animalibus præbetur. Terminatur quoquè in Melancholiam, vel proſcripto penitus priori habitu vel relictis ſaltem aliquibus veſtigiis. Commoritur autem convulſionum acceſſù, pororumquè ſubſidentiâ, ſequente totali ſpirituum jacturà.

TH. XXXIX.

Ponderatâ in librâ examinis Morbi Theoriâ, ejus hoſtili invaſioni averruncandæ nunc inſudandum eſſe, præceps occaſio mandat, hinc noſtrarum jam erit partium dicere, quo filo Curatio triplici Indicationi innixa ſit ducènda.

TH. XL.

Curatoriæ primariò incumbit fundamina ſua moliri in reſtitutione & correctione integræ maſſæ ſanguineæ & reductione ipſius in ſtatum naturalem, quo rurſus laudabilis ſegregatio liquoris nervei & ſpirituum animalium animæ actionibus obeundis haud contrariorum promanare queat.

TH. XLI.

Præſervatoria Indicatio eô allaborare debet, ut cauſam Maniæ reſpiciens, generationi ulteriori præſcindat momentum, aditusque omnes intercludat, indefeſſâ vigilantiâ.

TH. XLII.

Vitalis ſummâ ope eo anniti debet, ut vires conſer-

ventur

ventur, quibus naufragium paſſis, fieri non poteſt, quin Symptomata urgentia Oeconomiam Corporis totaliter demoliantur.

TH. XLIII.

Indicationibus hisce ſatisfacturi, triplicem illum fontem, ſcilicet Chirurgicum, Pharmaceuticum & Diæteticum adimus. Ex fonte primo chirurgico nobis ſuggeritur remedium heroicum, nimirum Venæ ſectio: Quæ valdè approbatur in hoc caſu Medicorum Calculo & Experientiâ. Non unâ autem vice V. S. ſed pluribus inſtituenda, & mox in pede vena Saphena, mox in brachio mediana vel cephalica tundenda, immò & frontalem venam aperire licet, ſi opus ſit: Tali modo per intervalla ſanguis fervidus educetur, & alteratio notabilis ab ægro ſucceſſivè percipietur.

TH. XLIV.

Nonnulli quidem ſvadent, in V. ſne tam diu procedendum eſſe, donec lipothymia ſuboriatur: Verum nos ad eorum conſultationes haud tranſeuntes, propoſitum hoc potius diſvademus: Siquidem ſcopum attingere valemus, ſi phlebotomiam ſucceſſivam variis in locis inſtituamus, quæ alterationem ſufficientem Machinæ corporeæ inducere valet. Multum autem roboris ægro ſubtrahitur, ſi ſangvis confertim effundatur, quo autem convenienter evacuato, ſe melius coërceri patitur æger. Ventilatione enim ſucci iſtius rutilantis inſtitutâ, ipſi ὀργασμὸς demitur, & ſpirituum motus concitatior impeditur, ſic-

què

què Cerebrum à continuo illo impulſu ferventis ſanguinis per arterias carotides notabiliter liberatur.

TH. XLV.

Delectum autem Venarum ob revulſionem & derivationem ſanguinis excogitatum, nemini commendamus, intentionem enim noſtram effectu conſequi non valemus. Cùm ſanguinem revellere & derivare inventus ſangvinis Circuitus prohibeat, & loco emiſſi ſanguinis ſtatim alius lege circulationis ſuccedat. Aſt ob Venas multas conſpectum fugientes, eligitur ea quæ magis Viſui tactuiq; obvia & ſanguine turgida conſpicitur, nullam incommoditatem ſecum fovens.

TH. XLVI.

Ubique ille humor rubicundus educi poteſt, & perindè eſt, ſive ex hâc vel illâ vena emittatur: Sanguis enim é vaſis ſuis fluore ruens, æmulatur dolium vino repletum, quod ex quocunque perterebrato loco vinum emittit. Applicationis modum quidem furor ægrotantis difficilem præſtat, tentandum tamen eſt, num blandiloquiis ægro perſvadere posſimus, ut brachium extendat, ſi verò hoc non procedat, faſciis manus ligari debent, ut Vena absque obſtaculo aperiri queat.

TH. XLVII.

Inſignem quoquè uſum cucurbitulæ ſcarificatæ præbent, præſertim ſi in Vertice deraſis capillis applicentur. Nec Arteriotomia prorſus prætereunda, quâ fervor ſanguinis aufertur, ſpirituumque effrenis impetus infringitur,

gitur. Verum cum non ſine metu ea adminiſtrari poſſit; ſubſtituimus in ejus locum Phlebotomiam.

TH. XLVIII.

Superſunt adhuc Veſicatoria in medium proferenda, quæ maximum commodum ægris adducunt. Propterea cantharides in formâ Cataplaſmatis vel Emplaſtri locis nonnullis apponi poſſunt, illarum enim particulæ Sale volatili alcalicô conſtantes, acidos liquores in Corpore contentos corrigunt, motumque ipſis æqualem & naturalem redintegrant.

TH. XLIX.

Nec ſilentii ſipariô flagellationes & fuſtigationes non parum promittentes auxilii tegendæ: Ferociam enim Maniacorum exceſſivam virgarum & ferularum cæſione compeſci poſſe, loquitur Experientia. Miteſcere ſolent visâ minaci ferulâ & remisſionem furoris vehementis ſimulare. Mirum, haſce pejus Morte & Enſe Maniacos metuere, adeò, ut ipſimet Corpus ſuum quibuslibet armis conficiendum intrepidè offerant, aſpectu verò ferularum illud iterum retrahant.

TH. L.

Nunc fontem Pharmaceuticum aggredimur, qui nobis medicamenta efficacisſima promittit; ex illô primò lenientia depromemus ſequentia:

℞. *Rhabarb. Alexandrin. ſcrup. j. Crem.* ♀. *ſcrup. ß. ol. Cinam. gut. j. S.* Lind-Pulver.

℞. *Crem.* ♀. *ſcrup. ß.* ♀ ⊕ *gr. vj. gialap. nigr. reſinoſ. gr. vij.*

vij. eleoſacchar. aniſ. gr. iij. M. S. Lind=Laxir=Pulver.

℞. *Eſſent. gialap. dr. j. Sirup. viol. q. S. ſ.* Laxir=Tränckl.

℞. *M. P. de aloë gr. xij. ♀ear. Querc. gr. vj. extract. pilul. Cochiar. gr. iv. ♀ ⊕lat. gr. iij. M. c. Tinct. ♀ F. l. ã. pil. Nô xv. S.* Lind=Pillen.

℞. *Pil. ſplen. Sylv. no iij. D. S.* Laxier=Pillen.

Vel ſi Clyſterem adhibere opus ſit, ſeqvens ex uſu erit:

℞. *Fol. abſinth malv. ☿al. ã. m. j. fl. cham. melilot. geniſt. ã. p. iij. bacc. Junip. laur. ã. dr. iß. ſem. aniſ. carv. aneth. ã. dr. iij. coqv. in ſ. q. ▽ ſimpl. Colat. ℞. ℔ j. add. elect. diacathol. unc. j. ol. lin. unc. iß. rutæ ſemiunc. ⊖ri ♁at. dr. j. M. F. Enema D. S.* Clyſtier.

Vel ℞. Rad. 5. aperient. major. ã. dr. ij. fol. malv. verbaſci branc. urſ. ã. m. j. ſummit. aneth. fl. cent. min. cham. ã. m. ß. prunor. dulc. Nô x. coqv. in ſ. q. ▽ font. Colat. ℞. ℔. j. add. elect. lenit. ſemiunc. ol. lil. alb. jß. ⊖ gemmæ dr. j. applicetur convenienter.

TH. LI.

Vi medicamentorum horum eiusq́, fortioribus inſiſtendum, quæ formulis hiscè continentur:

℞. *☿ dulc. gr. xvj. Extr. belleb. nigr. ſcrup. ß. reſ. gial. gr. v. M. c. ſ. q. Tinct. ♀ f. pil. Nô xix. S.* Purgier=Pillen. *Vel*

℞. *radic. gialap. ſcrup. ß. reſ. ſcammon. Cryſt. ♀ ã. gr. viij. fiant c. mucilag. tragac. ſacharo probè ſaturat. pil. Nô xv. Vel*

℞. *rad.*

℞. *rad. gialap. nigr. reſinoſ. pulveriſat. ſcrup. j. ſcammon. ♃t. gr. vij. Elæoſacchar. citr. gr. jv. M. D. in chartâ S.* Purgier-Pulver auff 1. mahl. *Vel*

℞. *Pulv. Diaſenn. Montagn. dr. ß. Cerber. tricip. ſcrup. ß. ol. aniſ. gt. j. M. f. l. a. Pulvis, D. S.* Purgier-Pulver.

TH. LII.

Nodo duro qværendus eſt durus Cuneus, qvem Vomitoria præbent; optima Maniacorum præſidia: triplici modô illa proficua eſſe videntur. 1. Excutiendo ex primis viis Cruditates acidas & viſcidas. 2. Motum ſucci nervoſi & ſpirituum animalium aliô avertendo, mentiqve relictis prioribus Ideis de aliis rebus cogitationes præbendo: eorum uſus ſi ullibi, certè hoc in affectu admittendus. 3. Remedium heroicum evadunt, & vires qvaſi exſuperantes minuunt: hinc commodè Vomitoriis uti poſſumus, ubi Virium imminutionem intendimus.

℞. *☿ rij vit. gr. iij. Elæoſacch. mac. gr. jv. M. D. S.* Brech-Pulverlein. *Vel*

℞. *♀ Emet. gr. jv. Eleoſacchar. citr. gr. iij. M. S.* Citronen Brech-Pülverlein. *Vel*

℞. *♀ Emet Mynſicht. gr. iij. extr. panch. Croll gr. jv. ol. aniſ. gt. ij. f. l. a. pil. Nô. v. S.* Brech-Pillen. *Vel*

℞. *Croc. metall. gr. jv. ſtet. c. unc. iß. Vini Francici in infuſione pernoctem, mane filtretur. D. S.* Brech-Wein. *Vel*

℞. *Aqv. Benedict. Ruland. ſemiunc. vel unc. j. S.* Brech-TränckLein.

TH. LII.

TH. LIII.

Porrò jam particulæ iſtæ in motum raptæ indicant ſui correctionem, quam impetrari poſſe ſperamus 1. Diaphoreticis abſorbentibus h. e. medicamentis tales poros habentibus, quorum cavernulæ ſpicula illa humorum recipiant. 2. Diureticis lymphæ fluorem deficientem reſtituentibus, ardoremque reſtingventibus.

℞. ♁ *diaphoretic. fix. bez.* ♂l *ā ſcrup. j. C. C. phil. præparat. Corall. præparat. ā ſcrup. ß. M. f. abſorbi*rend Pulver auf zweymahl

℞. *Lap.* ♋ *cærul. præparator. dr. ß.* ♀⊕*l. ſcrup. j. antibect. Poter. ſcrup. ß. M. f. Pulvis ſubtiliſſ. D. S.* Pulver auf etliche mahl.

℞. ⊕ ♁. *cinnab. nativ. ſachar. Saturn. ā ſcrup. ß. antibect. Poter. dr. ß. M. f. Pul. ſubtil. D. S.* Pulver auff dreymahl.

ex horum pulverum numero, quilibet vel in vehiculo accommodato exhiberi, aut potui ordinario inſpergi poteſt: avidiſſimè enim interdum ob prægreſſam potus abſtinentiam diuturnam bibentes, neutiquam attendunt eorum ſapores.

TH. LIV.

Principatum obtinent alterantia medicamenta, intricatis & ramoſis ſuis particulis aculeos illos corroſivos involventia, proindè Camphora egregiam hèic navabit operam.

℞, *Elix. cephal. c.* ♌⊖✳ *D. D. Wed. dr. iij. D S.* Haupt-*Mitur* auf unterſchiedliche mahl.

Ipſemet ♌⊖✳ potui indi amat, tanquam optimè parti-

 cularum

cularum corroſivitatem temperans acceſſumquè novum faciens ipſi ſero, illud augendo & reſtituendo, præterea neſcientes ægri medicamina aſſumunt, ſucceſſivâ alteratione inſequente.

℞. *Eſſ. caſtor. rorismar. ā. drachm. j. lign. ſuccin. an drachm. ß.* ♎⊖✱ *ſcrup. j. M. D. S.* Stärckend *Mixtur* auff etliche mahl.

℞. *Pulv. cachect. cinabar. D. D. Wed. drachm. ij D. in chartâ. S.* Stärckend Haupt-Pulver auff viel mahl.

℞. *Bez. miner. ſcrup ß.* ⊕*ri* ♁ *at. ſcrup. j. Campb. gr. viij. Laud. op. gr. ij M. f. pulvis.*

℞. *C. C. phil. præparati, unicorn. foſſ. terræ ſigill. ā ſcrup. ß.* ⊕ *præparat. ſcrup. j. campb. gr. vj laud. op. gr. iij. M. f. Pulvis.*

℞. ♁ ♂*l. cinab. nat. ā dr. ß.* ♀⊕*i. C. C. uſt. pulv ſtomach. Birckmanni ana ſcrup. j. M. F. Pulvis D. S.* Stärckend Haupt- und Magen-Pulver auff 4. mahl.

Memoratorum aliorumque ijs analogorum exhibitio reiterata ſangvini convenientem ſuam mixturam reſtituendi, impetumque ſubtilium agentium ſedandi vim poſſidet, undè tandem Viſcera quæque ſuos ſecernent liquores atquè ſic univerſo corpori pacata redibit quies.

TH. LV.

Cum verò ob defectum humectationis nec purgantium nec alterantium operatio in Maniacis proſperò gaudeat fine, jure humectantia laudem merentur: diluuntur enim iisdem Humores ſerumque abſumtum reparatur. Hinc decocto lignorum aut Hyperici vel Anagallidis aut infuſo herbæ Thée, caffe humectandi atqve characterem novum ſangvini inducendi gratia uti æger poteſt.

De-

Defectum herbæ Thée reſarcit Veronica, viribus illi correſpondentibus inſtructa, quæ ſimili modo in Infuſo calidè adhibetur. Hujus virtutes latius expoſuit Dn. Doct. Franck in Tractat. cujus Titulus eſt Veronica theezans. Decocto etiam ſequente effectum deſideratum conſequemur.

℞. *Radic. ſcorzon. unc. ij. C.C. raſp. unc. j. ſem. aquileg. dr. ij. coqu. ex aqu. ad unc. xx. Colat. add. ♎⊖✳ drachm. ß. ſyrup. viol. unc. jß. M. F. Julebus.*

TH. LVI.

Nunc etiam ad anodyna Spiritus efferatos placantia devenimus: ea Morbo inducias procurant ſomnumquè inducunt, quibus tamen camphora ceu penetrantisſimum attemperans maritari poteſt.

℞. *Croci, campb. ana ſcrup. ß. laud. op. gr. iv. M. D. pro 2. doſibus.*
Vel ℞. *Laudan. opiat. ad gr. iij. iv. l. v. f. Pilulæ Nô iiij.*
Vel ℞. *opij ſimpliciter depurati gr. iß. F. Pilulæ Nô ij.*
Vel ℞. *Tinctur. anod. volat. gut. xx. infundatur potui aſſveto.*

Fraude hâc piâ creberrimè tenemur Maniâ laborantium irretire animos, nec Vi nec blanditiis ad aſſumenda Medicamenta pronos.

TH. LVII.

Somnum ut potè apprimè proficuum & neceſſarium procurare neceſſitas exigit: Et-enim evidenter experimur, Inſanientium Furorem frangi, dum ſomnus narcoticis conciliatur: Opiatis autem non ſtatim occurrendum eſt Maniacis, tanquam principali medicamento, neglectis aliis remediis quæ debent omnino præcedere v. gr. V. S. purgantia, alterantia, humectantia, &c. Videatur Opiologia Magnifici Dn. D. Wedelii accuratiorem Doctrinam circa adhibitionem opii in Maniacis tradens.

TH. LVIII.

Religio nobis ſit, ☿lem inunctionem in ejus-modi deſperato caſu tentandam inhibere, quæ videlicet fruſtrà aliis adhibitis poterit efficere, quæ priora non præſtiterunt. Sanè, ſi quæ alia ☿lia maſſam ſangvineam liquant & fluxilèm reddunt, globulorum ſuorum rotunditate acredinem humorum imbibunt, & ſic alterationem efficaciſſimam poſt ſe relinquunt.

TH. LIX.

Nec Topica & Epithemata negligenda, quippe quæ non ſolum fervorem ſangvinis deſtruunt, verum etiam ſiccitatem nimiam tollunt, & particulas craſſas acidasquè ſtagnantes in motum naturalem reducunt, atque ſic Maniacorum Inquietudinem turbulentam non parum arcent.

℞. *Sem. 4. frig. maj. ã dr. j. papav, hyoſcyam. nucl. perſic. ã. dr. jß. Croc. ſcrup. iß. camph. dr. ß. opii. gr. v. contuſ. c. ſ. q.* ▽ *roſar. D. S.* Umbſchlag damit ein duppelt Tüchlein zu netzen/und warm auf das Haupt zu binden.

Conducet linimentum ſequens capitis vertici, temporibus, volis manuum & plantis pedum applicandum:

℞. *Ungvent. popul. Alabaſtrin. ã dr. iiß. ol. papav. nymphaæ. ã dr. ij. Camph. dr. j. opÿ. gr. viÿ. M. f. l. a. linimentum D. S.* Ruhe-Sälblein.

Capitis etiam lotionibus & pedilaviis uti licet, ſiquidem illis, glandularum Pericranii exareſcentium hiatus conſpectior fit, ac ſerô minus perfuſis lubricitas reparatur, Capitique robur priſtinum reſtituitur.

℞. *Herb. beton. pol. montan. origan. Meliſſ. Thym. rorismar. ſerpill. ocym. chamædr. ſalv. ana. m. ÿ. ſummit. abſinth. aneth. fl. roſ.*

roſ.viol. primul. ver. ſamb. ã mj. coq. in ▽ ſimpl ſ. q. & tepidè caput lavetur.

℞. *Rad. charyophyllat. irid. Florentin. ana unc. ß. fol. vitis chamom. Roman. ã mij ſummit aneth ſerpill. pol. mont. ã miß ocul. popul. mj. cap. papav. Nô xij. Cort. mandrag. unc. ß. conciſ. d. in chartâ ſ. ſpecies.* Zum Fuß=Bad/

TH. LX.

Nec incongruum erit Muſicæ Harmoniâ delectabili, blandis confabulationibus, aliisque gratis recreationibus ægri conceptus aliô avertere, ut ſenſim exutâ ferociâ, humaniores mores ſuccedant: quibus omnibus incaſſum adhibitis tramite incedendum alio & plagis, minis, virgis, vinculis æger cicurandus, donec ſibi præſentior redditus furere deſinat.

TH. LXI.

Subjicimus his tandem fontem diæteticum quem ægro noſtro, apprimè commendamus. Itaque in naturali diætâ cibus εὔχυμος καὶ εὔπεπτος laudabilis ſangvinis generandi cauſa eligendus: Ex carnibus Vitulinam, leporinam, bubulam juvencam, agninam, Caponum, ova recentia, piſces ſaxatiles, præ aliis comedat. Cibus aromatibus cephalicis mediocriter condiri, & flatulentorum uſus interdici debet: alios pravi ſucci cibos, & qui difficilioris coctionis ſunt, fugiat, ex quorum proſapiâ carnes ſale conditæ fumoquè induratæ: Haleces, Aſelli, acida, rapæ, piſa, lentes, leguminumquè variorum fercula ſangvinem craſſiorem producentia locum non habent Siti ſedandæ, Cereviſia â ſuis fecibus probè depurata, Lupuloquè benè condita inſervit: Lacte etiam caprinô vel ſerô Lactis æger uti poteſt, â vino autem

abſtineat: nec abſonum erit, quotidiano potui ſal Prunellæ admiſcere.

TH. LXII.

In Vitali Diætâ aer inſpiratione attrahendus eligatur temperatus, qui ſi talis non ſit arte parandus eſt. In animali autem, Animi Pathemata vehementiora veluti Terror, Ira, Curæ, &c. quantum poſſibile fugienda. Mens enim Iræ, ceu furoris brevis procellis concuſſa, objecta ejusmodi noctu & interdiu ſecum agitat nulla quiete Corpori conceſsâ, ex quâ occaſio non levis huic malo præbetur: ſiquidem nihil intimius ac celerius ſangvineam maſſam alterare ejusque Mixturam deſtruere valet quam Iracundia, Terror & Mæſtitia motum ſpiritibus inæqualem introducendo.

TH. LXIII.

Quam ob rem delectationibus variis ægrotanti tempus terendum, variisque animum laxantibus objectis, videlicet concentibus muſicis, picturis, elegantibus & ſimilibus, hilaritas ipſi concilianda, quorum contemplatione dominio in efferatus affectus eô facilius potietur.

TH. LXIV.

Motus mediocritatis leges non excedat, corpori quies & Cordi tranquillitas quôvis modô procuretur. Indulgere ſomno permittitur ægro, quo ſpiritus laborantes á continuâ agitatione ad quietem iterum deducantur. Vigiliæ nimiæ ut arceantur, nihil intentatum relinquendum: Acredini enim ſangvinis & humoribus anſam & incentivum præbent, motus tumultuoſos partibus fluidis crean-

creando, illiſque Intemperiem inducendo. Alvus ſit ſemper officii ſui memor, aliaquè Microcoſmi emunctoria aperta maneant. Si alvus ſit obſtructa, leni Enemate ſollicitanda.

TH. LXV.

His paucis non pro materiæ dignitate ſed Ingenii modulo in Chartam conjectis Maniæ Naturam & conſtitutionem ejusdemque cauſas, ſigna & curationem hâc vice levi penicillo adumbraſſe contentus Calami mei Curſum figo, annexâ debitâ Divinæ benignitati gratiarum actione, ulterioriquè Votô addito, ut mea impoſterum molimina & ſtudia miſericordi nutu ſecundet, ad Nominis ſui Divini Gloriam proximique emolumentum.

Ipſi ſoli ſit Laus & Gloria ſempiterna.

TANTUM.

Errores. P. 3. brutorum. p. 4. l. 1. humanis. p. 5. ſupellex. p. 11. l. 1. animalium. p. 15. animales. & §. 26. avolare.

Indo-

INdomitus Furor eſt, & ſævis efferus auſis,
Qvô concuſſa malô Rationis Regia rectô
Tramite declinat, per devia fertur, & errans
Palpitat, in mediis. ceu lumine craſſa, tenebris:
Ventilat, hunc acri SCHRÖERUS acumine mentis,
Illius cauſas trutinando, levamina doctâ
Præſcribendo manu, dextrèqve medendo Maniæ:
Spondeo, qvi tantum mihi profligaverit Hoſtem,
Conſiliis aptum Medicis ad plura futurum,
Et depulſurum reliqvos ex corpore morbos:
Id qvod Supremus Medicinæ Fautor & Author
Dignetur dare: Sic feliciter omnia cedent!

αὐτοσχεδ.

D. GEORGIUS CHRISTOPHORUS PETRI
ab Hartenfelß/ Sacri Palat. Cæſ. Comes, Archiat. Electoral. Mog. Conſul & Phyſicus Erffurtenſis Fac. Med. p. t. DECANUS, Senior, P. P. P. L. C. &c.